

N:o 41.

Ank. till Riksd. Kansli d. 13 Maj 1878 kl. 7 e. m.

Lag-Utskottets Utlåtande, i anledning af väckt motion om antagande af en författning angående utredning af gäldbundnen köpmans bo medelst så kallad administration.

Från Första Kammaren har Lag-Utskottet till handläggning fått emottaga en inom Kammaren af Herr *A. O. Wallenberg* väckt motion, N:o 23, i hvilken motionären anført, att en utredning af gäldbundet bo i öfverensstämmelse med konkurslagens föreskrifter obestriddigen vore i många fall förenad med ganska väsentliga olägenheter, såsom stor tidsutdrägt, konkursrealisationens vanligen ofördelaktiga resultat — en följd af de band, konkurslagen lade på konkursförvaltarne i fråga om sättet för realisationen — de betydliga konkurskostnaderna, m. m. Behovvet af friare former för utredning af gäldbundet bo, än de nu gällande, hade ock, åtminstone i fråga om köpmän, industriidkare och firmor, som drivit affärer i någon större omfattning, gjort sig lifligt känt och på senare tider fordringsegare hos sådana ej sällan utan lagens stöd beslutat en s. k. afveckling under administration. De goda resultat, flera dylika afvecklingar lemnat, hade tillvunnit dem allmänhetens förtroende, och tidpunkten syntes vara inne att låta en sådan afveckling erkännas af och vinna ett stöd i vår lagstiftning, likasom den redan vore upptagen i flera andra länders. Med anledning häraf har motionären hemställt,

»att Riksdagen ville för sin del besluta en så lydande författning:

§ 1.

Vill köpman, som inställt sina betalningar, men om hvilkens försättande i konkurstillstånd yrkande ännu ej blifvit väckt, öfverlemna sitt bo till *afveckling* under

Bih. till Riksd. Prot. 1878. 7 Saml. 26 Häft.

administration, och har han fört sådana böcker, som i Kongl. förordningen den 4 Maj 1855 om handelsböcker omförmälas, då må trenne eller flere af hans borgenärer genom kungörelse i allmänna tidningarne kalla samtliga borgenärer att å tionde dagen från kungörelsens införande sammanträda för att öfverlägga och besluta om *afveckling under administration*; och skola alla kände borgenärer under rättas om sammanträdet genom särskilda kallelsebref, hvilka böra till dem med posten ofördröjligen afsändas.

§ 2.

Då sådan kungörelse utfärdats, och intill dess beslut i anledning af frågan om *afveckling under administration* blifvit fattadt eller, der *afveckling* beslutas, så länge den fortgår, ege borgenär för fordran, som före betalningsinställelsen tillkommit, icke rätt att i annan ordning, än här nedan föreskrifves, söka det gäldenärs egendom till konkurs afträdas skall, eller att samma fordran i laga ordning utsöka.

§ 3.

Vid sammanträdet anmäler hvarje borgenär beloppet af sin fordran, dock att det belopp, hvarför borgenär vid sammanträdet må rösta, i händelse det öfverstiger hvad gäldenärens bok utvisar, skall medelst företeende af ostridigt fordringsbevis styrkas.

Förslag till *afveckling under administration* skall såsom antaget anses, derest antingen alla tillstädesvarande borgenärer sig derom förenat, eller ock fyra femtedelar af de vid sammanträdet närvarande borgenärerne bifallit förslaget, och desse borgenärer jemväl representera fyra femtedelar af de ostridiga fordringarne.

§ 4.

Varder beslut om gäldbundna boets *afveckling under administration* i behörig ordning fattadt, ege borgenärerne i den ordning som för val af gode män i konkurs är föreskrifvet utvälja administratorer, två eller flere, att boet om händer taga och afveckla. Vid samma tillfälle utfärda borgenärerne instruktion och bemyndigande för administratorerne.

Anse administratorerne, efter tagen närmare kändedom om gäldbundna boets ställning, *afveckling* utan konkurs overkställbar, göre hos rätten ansökan om boets försättande i konkurs, men ansvarare för boets tillgångar, till dess de af konkursförvaltarna omhändertagas.

§ 5.

Har *afveckling under administration* blifvit beslutad och kommit till stånd, må den under ingen förevändning fortgå längre tid än tolf månader, räknadt från den dag beslut om afvecklingen fattades.»

Då motionären till stöd för sitt förslag åberopat flera andra länders lagstiftning, har Utskottet trott sig böra lemna en kortfattad redogörelse för den ställning, lagstiftningen i Europas större kultur- och affärsländer intagit till förevarande fråga.

Den för det egentliga *England* nu gällande konkurslag är *The Bankruptcy Act* af den 9 Augusti 1869 (32 & 33 Vict. c. 71). Denna är tillämplig å så väl köpmän som icke köpmän, men för de aktie- och andra bolag, hvilka falla under 1862 och 1867 års *Companies Acts*, är i ämnet särskildt lagstiftadt genom *The Joint Stock Companies Arrangement Act* af den 10 Augusti 1870 (33 & 34 Vict. c. 104). *The Bankruptcy Act* upptager äfven de förlikningssätt med en på obestånd kommen gäldenär, hvilka kunna förekomma *utom* och *för undvikande af konkurs*. Dessa äro af tvenne slag: *Liquidation by Arrangement* och *Composition with Creditors*. Den förra tillgår sålunda. En gäldenär, som är urståndsatt att fullgöra sina förbindelser, sammankallar sina fordringsegare och framlägger för dem en uppgift å tillgångar och skulder med namn och adresser å sina samtliga kände borgenärer. Vid detta och möjligen följande borgenärssammanträden får ingen borgenär i omröstning deltaga, som icke (genom en *statutory declaration*) intygat, att han eger en i konkurs giltig, till beloppet uppgifven fordran, och den, som uppsåtligen härutinnan lemnar en falsk uppgift, gör sig skyldig till det brott, som i engelsk rätt benämnes *misdemeanour*. För de fordringsbelopp, hvarför borgenär har tillräcklig säkerhet, får han icke rösta. Vid ofvan nämnda sammanträde kunna de tillstädeskomne borgenärerna genom en *special resolution* — bifallen af mer än hälften af de personligen eller genom ombud närvarande och i omröstningen deltagande, derest de bifallande derjemte rösta för minst $\frac{3}{4}$ af hela det representerade fordringsbeloppet, hvarvid dock de fordringsegare, hvilkas fordringar icke öfverstiga 10 £, icke tagas i beräkning vid bestämmande af erforderlig majoritet efter hufvudtal, men väl hvad angår majoritet efter fordringsbelopp — besluta, att gäldenärens affärer skola utredas genom *liquidation by arrangement* och icke *in bankruptcy*. Har sådant beslut fattats, tillsättes af borgenärerna på ett följande, högst en veckas tid derefter, hållet möte, bland eller utom fordringsegarnes krets, en syssloman (*trustee*) med eller utan ett vid hans

sida ställdt uppsigtsråd, utsedt till ett antal af högst fem personer bland de närvarande borgenärerne eller deras fullmäktige, samt bestämmes den säkerhet, den tillsatte sysslomannen bör ställa. Borgenärernes beslut samt den af gäldenären lemnade förteckning å tillgångar och skulder öfverlemnas härefter jemte uppgift å namnen på den utsedde sysslomannen, äfven som på uppsigtsrådets ledamöter, derest ett sådant blifvit tillsatt, till konkursdomstolens registrator, hvilken, efter pröfning, att allt lagligen tillgått, inregistrerar beslutet samt ofvan nämnda förteckning; och räknas efter sålunda skedd inregistrering liqvidationens början från dagen för sysslomannens tillsättning. Efter denna dag får icke heller någon kreditor för utfående af sin fordran använda någon exekutiv åtgärd mot gäldenärens person eller egendom; dock eger kreditor, som har panträtt i viss gäldenärens egendom, fortfarande rätt att ur densamma göra sig betäckt för sin fordran. Sysslomannen har vid den honom anförtrodda förvaltning samma rättigheter och skyldigheter som en syssloman i konkurs, och gäldenärens tillgångar utdelas i samma ordning, som vid konkurs. Borgenärerne samt uppsigtsrådet kunna, beträffande utredningen oah förvaltningen, lemna sysslomannen närmare anvisningar. Genom en special resolution ega borgenärerne att bestämma liqvidationens slut, lemna gäldenären frikallelse från gälden och sysslomannen ansvarsbefrielse. Borgenärernes beslut om gäldenärens frikallelse öfverlemnas till ofvan omnämnde registrator, som till gäldenärens framtida säkerhet häröfver meddelar bevis. Om under liqvidationens lopp domstolen, efter der förd bevisning, finner, att liqvidationen, till följd af lagliga svårigheter, eller emedan någon syssloman ej finnes, eller af annan orsak, icke kan fortgå utan orättvisa mot eller otillbörlig tidsutdrägt för borgenärerne eller gäldenären, eger domstolen att försätta gäldenären i konkurs. — *Composition with Creditors* tillgår på hufvudsakligen samma sätt som *Liquidation by arrangement*. Gäldenären sammankallar sina fordringsägare, och desse kunna ingå på en uppgörelse om gäldens betalning genom en *extraordinary resolution*, hvarmed förstås ett beslut, fattadt efter samma föreskrifter, som ofvan äro beträffande liqvidation angifna, men derjemte på ett nytt borgenärsmöte, som icke får hållas förr än å sjunde och icke senare än å fjortonde dagen derefter, af då närvarande borgenärer bekräftadt med absolut majoritet så till hufvudtal som fordringsbelopp. Beslutet får äfven här först genom försiggången registrering giltighet, och den skedda uppgörelsen är bindande för alla de borgenärer, hvilkas namn och adresser jemte egande fordringsbelopp äro upptagna på den förteckning, gäldenären äfven nu skall aflemna, men får icke leda till förfång i den rätt, andra fordringsägare kunna hafva. Domstol eger dels efter framställning af någon i saken intresserad sätta uppgörelsen ur kraft och dels, i fall den finner uppgörelsen icke kunna utan orättvisa eller otillbörligt uppskof fortfara, försätta gäldenären i konkurs. *Joint Stock Companies* med eller utan begränsad ansvarighet kunna icke försättas i konkurs, utan, när de äro urståndsatta att uppfylla sina förbindelser

eller när *Court of Chancery* finner det rättvist ("just and equitable"), att så må ske, skola bolagets affärer af särskildt utsedda liquidatorer utredas medelst det förfarande, som benämnes "*winding up*", hvilket på svenska blifvit återgifvet med *afveckling*, och när helst ett bolag, som faller under *The Joint Stock Companies Act*, befinner sig i liquidation, kan domstol, på framställning af en liquidator eller borgenär, inkalla en borgenärsförsamling för att fatta beslut om en uppgörelse. Om de tillstädeskomne borgenärerne med majoritet af öfver hälften efter hufvudtalet och minst tre fjerdedelar efter sitt fordringsbelopp biträda uppgörelsen, och domstolen gillar den samma, är den för alla borgenärer och aktieinnehafvare bindande.

Enligt den i *Nord-Amerikas Förenta Stater* gällande konkursrätt förekommer icke någon tvångsförlikning i och för upphäfvande eller afböjande af konkurs, men väl kan tillämpning af konkursförfarandet undvikas genom ett utom rätta fattadt beslut ("of superseding the bankrupt proceedings by arrangement"). Borgenärerne i en konkurs kunna nemligen, vid det första konkurssammanträdet eller ett särskildt härtill utsatt möte, med en majoritet af minst $\frac{3}{4}$ efter fordringsbeloppet besluta, att i konkursförfarandets ställe skall, under domstolens skydd, träda en förvaltning uteslutande af borgenärerne sjelfve, och gäldenärens bo omhändertagas, i stället för af en konkurssysselman (*assignee*) af en utaf dem vald förtroendeman (*trustee*), under ledning af ett uppsigtsråd. Efter hörande af gäldenären och de borgenärer, som sådant åstunda, eger domstolen, om beslutet är lagligen fattadt och finnes för borgenärerne i allmänhet (the general body) fördelaktigt, bekräfta det samma; i annat fall fortsättes konkursförfarandet. I förra fallet afhåller sig domstolen från hvarje inverkan på massans förvaltning och fördelning.

Då de förarbeten började, hvilka ledde till antagande af en för hela *Tyska riket* gemensam konkursordning, förefunnos så väl på grund af den praxis, som utbildat sig under tillämpningen af "das gemeine Recht" som på grund af partikularlagstiftningar i Tysklands olika delar flere slags rättsförfaranden (Moratorial-, Akkord-, Ausgleichsverfahren, gerichtliche Nachlass- eller Erlass-, Borg eller Stundungsverhandlungen), hvilka kunna sägas vara mer eller mindre analoga med och i hufvudsakligen samma syfte införda, som nu ifrågasatta administration. Det tyska handelsståndet önskade ock stadganden i sådan rigtning och hade å den fjerdte tyska handelsdagen (1868) antagit en härå syftande resolution. Uti det förslag, som, utarbetadt genom preussiske justitieministerns försorg, år 1873 af rikskansleren meddelades förbundsregeringarne, fans äfven, vid sidan af konkursförfarandet (*Gemeinschuldverfahren*) upptaget ett "*Vergleichsverfahren zur Abwendung des Gemeinschuldverfahrens*". Enligt detta, skulle en gäldenär, hvilken utan eget förvällande blifvit urståndsatt att fullgöra sina betalningar, kunna, innan konkursförfarande beträffande hans egendom öppnats, för att afvända detta hos dom-

stol begära öppnande af Vergleichsverfahren. Sådan ansökan skulle vara åtföljd af en, så vidt möjligt vore, fullständig förteckning på tillgångar och skulder, upptagande de kände borgenärernes namn, stånd och boningsort, äfven som de särskilda fordringarnes belopp och anledning med angifvande af fordringsbevisen, en framställning af de orsaker, hvilka hade vållat obeståndet, med uppgift å tillgängliga bevismedel i detta hänseende, samt förklaring af minst $\frac{3}{4}$, så efter personantalet som fordringsbeloppen räknadt, af de borgenärer, hvilkas rätt af förlikningen berördes, att de till ett sådant förfarande lemnade sitt bifall. Sedan domstolen, helst bland de uti dessa förklaringar förordade personer, utsett två eller tre förtroendemän att iakttaga alla fordringsegares rätt; gäldenären med biträde af desse upprättat ett fullständigt uppgörelseförslag, och förtroendemännen afgifvit yttrande öfver, huru vida gäldenärens böcker vore öfversigtligt och riktigt förda, om den af honom aflemnade uppgift på tillgångar och skulder öfverensstämde med hans räkenskapsböcker, huru, i fall af konkurs, förhållandet mellan delnings- och skuldsummorna ansåges komma att blifva, och om skäl funnes till att antaga, det gäldenären vore utan skuld till sitt obestånd, så skulle domstolen efter pröfning, huru vida föreskrifterna vore fullgjorda — i annat fall skulle gäldenären genast förklaras i konkurstillstånd — utan appell besluta öppnande af Vergleichsverfahren och inom en tid af högst fyra veckor medelst offentlig kungörelse och kallelsebrefs jemte uppgörelseförslagets afsändande till hvar och en i gäldenärens förteckning upptagen fordringsegare, hvars rätt berördes af uppgörelsen, sammankalla fordringsegarne, hvarefter, och tills förfarandet förklarades skola upphöra, gäldenären icke kunde i konkurs försättas eller de borgenärer, hvilka icke egde förmånsrätt, få exekutiva åtgärder verkställda. Efter det å ofvan nämnda sammanträde förtroendemännen yttrat sig öfver ställningen samt gäldenären aflagt uppteckningsed, samt ed, att han efter bästa vetande riktigt uppgifvit orsakerna till sitt obestånd, skulle, derest icke uppskof beslutades, fordringsegarne rösta öfver förslaget, till hvars antagande skulle erfordras, att det af alla tillstädeskomne borgenärer bifölles. Om dock minst $\frac{3}{4}$ af borgenärerne, efter så personantal som fordringsbelopp räknadt, bifölle det samma, egde gäldenären rätt att fordra ny tid utsatt för företagande af ny omröstning, dervid dock skulle erfordras enstämmighet. Berättigade att i sådan omröstning deltaga, skulle de personer vara, som af gäldenären i hans uppteckning eller ett tillägg dertill voro upptagna, efter sina der uppgifna fordringsbelopp, så vida de icke toge i anspråk förmånsrätt. Innehafvare af vaxlar eller andra indossabla papper och de, som trädt in i ursprunglige fordringsegares rätt, måste, om gäldenären icke erkände dem som sina borgenärer, framlägga sina fordrings- eller åtkomstbevis, och domstolen skulle utan appell afgöra öfver deras rösträtt. En af borgenärerne enhälligt antagen förlikning skulle af domstolen utan appell fastställas, så vida lagens föreskrifter vore iakttagna eller en brist härutinnan blifvit afhulpen, och

skulle härigenom blifva för och mot alla i gäldenärens förteckning eller tillägg dertill upptagne, icke med förmånsrätt i all eller viss egendom försedde borgenärer — de månde hafva deltagit i uppgörelsen eller ej — så väl som mot gäldenären förbindande. — Sedan emellertid det regeringarne delgifna förslaget till konkursordning öfverlemnats till granskning af en utaf jurister och köpmän sammansatt kommission, blef det sålunda föreslagna Vergleichsverfahren uteslutet ur det konkursordningsförslag, som, ytterligare granskadt af Bundesrath, förelades tyska riksdagen under sessionen 1874—1875, och förekommer icke heller i den till efterrättelse kungjorda allmänna konkursordningen.

I *Österrike* försvann uppgörelseförfarandet med den nya konkursordningen (1868); och i motiven härför säges, att "det i nyare tid för köpmansståndet skapade öfverenskommelseförfarandet undvek visserligen de beklagliga vidlyftigheter, som vidlådde det gällande konkursförfarandet, och förde med hast till ett slut", men att "de sista årens erfarenhet ovederläggligen bevisat, att denna "afvecklingens" raska gång blott allt för ofta vunnits på den goda rättens bekostnad och följaktligen köpts alldeles för dyrt".

Den *franska* lagen om fallissementer och bankrutter den 28 Maj 1838, som endast gäller *köpmän*, har äfvenledes uteslutit hvarje rättsligt förfarande i och för afvändande af konkurs. —

Af denna redogörelse framgår, att hvarken i Tyska riket, Frankrike eller Österrike något rättsinstitut förekommer, som skulle motsvara den ifrågasatta "afvecklingen"; och då vidare det ofvan omförmälda nordamerikanska förfarandet endast kan inträda *under pågående konkurs*, är det egentligen endast till England, man med något skäl kan hänvisa, då man i främmande lagstiftning söker stöd för att nu i vårt land införa lagstadgad "afveckling under administration".

Men härvid ligger den anmärkning nära, att hvarken våra affärsförhållanden äro jemförliga med Englands eller rättsliga åtgärder i allmänhet här i landet förenade med de dryga kostnader och, i många fall, vidlyftigheter, som der göra så önskvärdt att undvika deras anlitande.

Mot hela anordningen möta derjemte, enligt Utskottets tanke, ur principiell synpunkt stora betänkligheter. Hvarje lagstiftning i förevarande afseende måste — derest den skall hafva något ändamål — leda till ett genom andras beslut för enskilde fordringsegare stadgad hinder att medelst anlitande af vanliga exekutiva åtgärder göra sin rätt gällande och till ett mot dem öfvadt rättsligt tvång att deltaga uti en af andra beslutad "afveckling", eller med ett ord: det är här fråga om ett slags rättsligt förfarande, som, utan att heta konkurs och utan att i förhållande till gäldenären så verka, dock, hvad fordringsegarne beträffar, skulle medföra alla följder af en konkurs. I alla händelser borde väl denna "afveckling" med alla sina i en mängd rättsförhållanden så ingripande följder icke kunna inträda förr, än efter domstols pröfning af och bekräftelse å borgenärernes beslut.

Men härför erfordras ett rättsligt fastställande af fordringarne och fordrings-egarnes å dem grundade rösträtt, hvilket åter till följd af den omgång och tidsutdrägt, deraf skulle förorsakas, komme att i hög grad förminska värdet af hela förfarandet.

Tvångsackordet har visserligen åberopats såsom exempel på, att den ena fordringsegarens rätt gjorts beroende af de andras beslut, men härvid har förbisetts, att i fråga om antagande af ackord förefinnas flere garantier och den domstolens medverkan, hvilka det föreslagna administrationsförfarandet skulle komma att sakna. Så sker pröfning af ackordsanbud icke förr än efter inställedagen, hvar- dan ock rättens ombudsman kan vara förpligtad att dervid tillhandahålla "skriftlig förteckning å alla röstberättigade borgenärer jemte det belopp af deras fordringar, som vid ackordet i betraktande komma må"; så får den, hvars anmälda fordran är bestridd, visserligen i omröstningen öfver ackordsanbudet deltaga, men, om hans röst kan på utgången inverka, dömes först öfver jäfvet och bestämmes sedan definitivt utgången af omröstningen, och så är det vidare i fråga om ackord rätten, som, ändå att ackord ej bestridt är, under lagbundna förutsättningar och former pröfvar det erbjudna ackordet.

Hvad det föreliggande förslagets detaljer beträffar, så torde den till tio dagar från kungörelsens införande i allmänna tidningarne bestämda inställetid för beslut om administration icke i vårt land kunna anses så tillräckligt tilltagen, att ingen borgenär derigenom kan beröfvas sin obestridda rätt att under vanliga omständigheter hinna att sig vid sammanträdet infinna. Visserligen skulle, såsom Utskottet, då denna fråga sistlidne riksdag förelåg, erinrade, vid större fallissementer, som väcka mera allmänt uppseende, borgenärerne, derigenom uppmärksamgjorde på saken, komma i tillfälle att vid det utlysta sammanträdet temligen allmänt bevaka sin rätt; men vid mindre sådana skulle möjligen ett fåtal af borgenärerne efter samråd med gäldenären kunna åstadkomma ett moratorium på ett år, som för öfrige borgenärer kunde vara ofördelaktigt och för den allmänna krediten skadligt; och i allmänhet synes, då ett hufvudvilkor för att en "afveckling" skall kunna med fördel åvägabringas, är, att den samma kan komma till stånd, utan allt för lång tidsutdrägt, mot en sådan "afvecklings" lagstadgande den härvid erforderliga kallelsetidens längd utgöra ett väsentligt hinder.

Vidare skulle, derest anmärkningar gjordes mot någon eller några fordringar, hvarpå borgenär vid sammanträdet ville grunda sin talan, stora svårigheter möta att bestämma, huru förfaras skulle för att få en sådan anmärkning pröfvad. Lika litet som fullt vitsord i detta hänseende kan tillerkännas gäldenärens böcker, lika olämpligt vore att åt öfrige borgenärer uppdraga en sådan pröfningsrätt, och att hänskjuta tvisten till domstols bedömande, kan, till följd af den tidsförlust, detta skulle förorsaka, icke ifrågasättas. Med rättvisa torde ej heller vara förenligt att, såsom enligt förslaget skulle blifva förhållandet, äfven de borgenä-

rer, som för sin fordran egde panträtt, skulle kanske genom oprioriterade borgenärens beslut blifva under möjligen ända till ett års tid förhindrade att ur panten utfå sin fordran.

Då till det redan anförda kommer, att Utskottet, lika litet nu som tillföre, finner lagstiftningens mellankomst uti förevarande hänseende vara af något trängande behof påkallad, enär erfarenheten visat, att, der skäligen anledningar till utredning af ett gäldbundet bo utan konkurs förefunnits, en sådan utredning, kanske i de flesta fall, kunnat på den enskilda öfverenskommelsens väg åstadkommas, får Utskottet vördsamt hemställa,

att motionen icke måtte af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 13 Maj 1878.

På Utskottets vägnar:

H. G. v. Gegerfelt.

Reservationer:

af Herr *Ribbing* mot vissa delar af motiveringen; och

af Herr *Samzelius*, som för sin del förordade bifall till Grefve E. Sparres vid frågans behandling under nästlidet års riksdag afgifna samt af Första Kamraren utan votering godkända reservation, innefattande hemställan,

att Riksdagen måtte genom underdånig skrifvelse anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådan förändring i eller tillägg till konkurslagen, att det måtte medgifvas borgenärer att medelst förstärkt röstpluralitet besluta om utredning af gäldbundet bo^(k) genom administration.

Herr *Lindgren* har begärt få här antecknadt, att han efter undfångnen ledighet varit från Riksdagen frånvarande, då detta ärende uti Utskottet afgjorts.